

iure succedat¹. Ex hoc facto Petri inferunt, Primum et Episcopatum Romanum inseparabiles omnino evasisse. Hanc sententiam ex aliis theologis collegit exponitque el. Perronius. De harum sententiarum merito non est hic disserendi locus; quamvis illarum prima mihi magis arrideat, utpote quae firmior et magis sibi cohaerens est; attamen nec ista nec alia uti doctrina catholica definiri valet. Omnes theologorum sententiae sunt, et ex istis nullam seligere statutum est.

„Sed e contra factum esse videtur, cum in schemate reformato praedicta tertia sententia, quoad ipsa quoque verba, praecise retenta sit. Quod apprimè patebit ex sequenti collatione textus huius capituli et adnotationis 31. prioris schematis *De Ecclesia*² (cui Rm̃i deputationis Patres in relatione de schemate informato p. 7. se remittunt³) cum expositione praedictae tertiae sententiae, facta a Perronio in Praelectionibus theologicis Prop. 3. Edit. Mediol. 1857. p. 485 sq.:

Textus capituli secundi schematis.

„Unde quicumque in hac Cathedra Petro succedit, is iuxta Christi ipsius institutionem Primum Petri in universam Ecclesiam obtinet.“

Textus adnotationis 31. prioris schematis.

„His continetur *successionis* in Petri Primatu conditio; licet enim Petrus sui Primatus *successores* habeat iure divino, pendente a voluntate Christi institutoris, qui perpetuae *successionis* legem tulit: attamen ipsos *successores* esse Romanos nominatim Episcopos, pendet a Primatus cum Romano Episcopatu coniunctione facta per Petrum: quo facto continetur *successionis* perpetuae conditio; idemque factum, utpote penitissime cohaerens cum iis, quae de Romanorum Pontificum Primatu catholica fide tenemus, factum dogmaticum est,

Textus Perronii.

„Romani Pontifices, Petri in Episcopatu Romano *successores*, illius Primum iure divino obtinuerunt, non autem humana, sive ecclesiastica politica dispositione.“

Textus Perronii loc. cit. pagina dicta.

„N. 571. Uti ex ipsa propositionis enuntiatione liquet, apprimè secerni debet in Romanis Pontificibus eorum *successio* in Romanum Petri Episcopatum, seu Romanam Petri sedem et Cathedram, a *successione* in eius Primum. *Successio* enim in Petri Episcopatum iuris ecclesiastici est, *successio* vero in illius Primum est iuris plane divini. *Successio* in Petri sedem uti conditio solum se tenet ad *successionem* in eius Primum, qui cum ex Christi institutione, quod ostendimus, perpetuus in Ecclesia sit, et alligatus personae Petri, fit,

¹ Sententia haec est: Christus Petro ipsi reliquit, in qua urbe sedem episcopalem conderet, cuius ipse esset Episcopus, ita tamen, ut vellet, cum hac sede, quam Petrus electurus esset, Primum immutabiliter ad consummationem saeculorum usque coniunctum esse.

² C. V. 613 c. ³ C. V. 276 a.

ideoque certum non tantum certitudine simpliciter humana ac historica, sed infallibilitatis. ut, qui Petro in Episcopatu succedit, hoc ipso in eius Primum ex Christi dispositione succedat.“

„Haec conformitas capitis secundi in schemate cum praedicta tertia theologorum sententia deprehenditur etiam ex pristino canone, qui nunc reformatus apparet. Ut ille iacebat, damnabat veluti haeresim sententiam negantem, Romanum Pontificem succedere Petro in Primatu *iure divino*. At si canones damnant sententias oppositas doctrinae catholicae, quae docetur in capitibus praecedentibus, sequitur, quod in verbis: *Unde quicumque in hac Cathedra Petro succedit, iuxta Christi ipsius institutionem Primum Petri in universam Ecclesiam obtinet* (quae in priori schemate legebantur aequè ac in reformato), *successio* Romani Pontificis in Primatu *ex iure divino* et intendebatur et exprimebatur. At canon reformatus est, silendo de iure, quo Romanus Pontifex succedat in Primatu; congruenter ergo aliter informanda est etiam praevia doctrina.

„Nec subsumi valet, quod schema capitis loquatur de facto actuali, cuius vi Romanus Pontifex revera obtinet Primum *iure divino*, verba enim: *quicumque . . . succedit . . . in Cathedra . . . obtinet Primum iuxta Christi institutionem*, non innuunt simplex factum, sed rationem potius, qua successor in Cathedra succedat et in Primatu, quae ratio aperte dicitur esse *Christi institutio*, hoc est *ius divinum*.

„Demum locutio isthaec ad minimum aequivoca esset, et ideo omnino vitanda: tum relate ad catholicos, qui in fidei doctrina aperte docendi sunt, tum relate ad heterodoxos, ne Concilium aut deceptorem aut deceptum fuisse blasphement.

„Sequenti igitur modo schema reformari optarem: Pro verbis *Unde quicumque* etc. usque ad *obtinere*, dicerem: „*Unde quicumque in hac Cathedra sedet, is tanquam successor Petri in Primatu, ipsum Petri Primum in universam Ecclesiam iure divino obtinet.*“

Respondet¹ Episcopus Calvensis, deputationis relator: „Hic rñus proponens reapse scrupulis, et, ut videtur, merito agitatus est, ne videretur una ex tribus sententiis catholicis praeiudicari. Permittatis ergo rogo, ut breviter statum quaestionis exponam. Igitur *successio* ad beatum Petrum duo respicit, *successionem* in Cathedram et *successionem* in Primum. Iure divino (et est dogma fidei) statutum est, ut, qui succedit Petro in Cathedra, sit successor in Primatu. At constat ex testimoniis novemdecim saeculorum, quod Petrus mortuus sit Romae; et quoniam non succeditur, nisi cedenti de loco, ut perbelle loquitur Bellarminus², sequitur per consequens, quod Episcopus Romanus succedat in Primatu.

¹ Relatio etc. C. V. 464 d sqq.

² De Rom. Pontifice lib. II. cap. 12.

„At quaerunt theologi: Episcopus Romanus succedit Petro ex iure divino vel ex iure ecclesiastico vel ex iure mixto? Certum est, quod id proveniat ex facto Petri. Igitur prima sententia est eorum, qui dicunt, Petrus Antiochiam reliquit et Romam venit ex expresso mandato Iesu Christi Domini nostri, ac proinde ex iure divino Episcopus Romanus succedit Petro. Ita Melchior Canus¹ et quos ipse citat. Alii e contrario dicunt, quod Petrus ex suo arbitrio Romam venit, ac proinde sicuti pro suo arbitrio Petrus Romam venit, ita pro suo arbitrio quilibet Romanus Pontifex, qui habet eandem auctoritatem Primatus, potest e Roma proficisci ad aliam civitatem. Quare dicunt isti, et est secunda sententia, quod Romanus Pontifex succedat Petro ex iure ecclesiastico. Alia sententia est, ut ita dicam, media, quae sententia dicit, quod ex facto Petri evenit, ut Romanus Episcopus succedat Petro; sed hoc factum erat conditio sine qua non, et ut semel posita hac conditione, nullus unquam amplius Romanorum Pontificum possit hoc factum mutare: ac proinde est aliquo sensu de iure ecclesiastico, aliquo sensu de iure divino.

„His positis, rñus et doctissimus emendator proponens exceptionem observat, quod verba textus nostri iam approbati potius videntur favere tertiae sententiae. Atqui, ipse dicit, textus non debet favere ulli sententiae. Iam primum observo, quod ex his tribus sententiis vel prima est admittenda (et ipse rñus proponens dicit, se primam tenere) vel tertia; secunda enim iam hodie amplius sustineri non potest. Memineritis enim, quod professor in universitate Taurinensi nomine Nuytz, inter cetera commenta, hoc etiam dixit, scilicet quod nihil vetat, quod ex decreto Concilii oecumenici vel, quod magis lepidum est, ex consensu omnium populorum Cathedra Petri e Roma ad aliam partem transferatur. Haec propositio, quae est nona numero damnata in Nuytz, fuit damnata per Sñum Dominum Papam in sua epistola, quae incipit *Ad Apostolicæ Sedis*², et licet damnaverit in globo, certe damnat omnes propositiones sub gravissimis censuris, illas dicens haereticas, subversivas etc.; et est propositio XXXV. in Syllabo. Itaque hodie sustineri nullo pacto potest secunda sententia, qua dicitur, id esse ex mero iure ecclesiastico, adeo ut per consensum Concilii oecumenici possit Romana sedes ab hac alma Urbe ad aliam civitatem transferri. Igitur cum textus aliquid deberet dicere, vel ad primam vel ad tertiam sententiam debebat confugere.

„Si dixisset de prima sententia, quod scilicet iure divino Episcopus Romanus succedit, iam nihil novi dixisset. Nam Innocentius III. agens de Primatu Romanae sedis in sua epistola ad Patriarcham Constantinopolitanum, expressis verbis haec habet³: „Qui (Petrus) licet

¹ De locis theol. lib. VI. cap. 8. ad 10.
vol. I. p. 285.

² Vid. acta Pii IX. p. I.
³ Cf. Migne P. L. CCXIV, 761.

postmodum ex revelatione divina ab Antiochia fuerit translatus ad Urbem, non tamen concessum sibi Primatum deseruit; et deinceps meminit illam antiquissimam traditionem, quod scilicet Petrus tempore persecutionis Neronis cum e Roma excederet, occurrit illi Iesus Christus Dominus noster; unde miratus Petrus dixit: *Magister, quo vadis?* et respondit Iesus Christus: *Venio Romam iterum crucifigi:* id quod fuit monitorium pro S. Petro; unde reversus Romam, ibi crucifixus fuit. Iam, quaeso, si in capite nostro verba Innocentii inserta fuissent, quatenus obiectio iusta fieri potuisset? At non dicimus, quod sit ex revelatione divina et quod sit ex expresso monito Domini nostri Iesu Christi. Si igitur, ut ipse supponit, verba textus potius favent tertiae sententiae, minus dicunt, quam potuissemus dicere.

„Ceterum monemus proponentem, quod reapse textus nulli ex sententiis neque favet neque nocet, quia textus sic se habet: „Unde quicumque in hac Cathedra Romana Petro succedit, is iuxta Christi ipsius institutionem Primatum Petri in universam Ecclesiam obtinet.“ Offenditur illñus proponens ex eo, quod illud *ipsius institutione* referatur tam ad successionem in Cathedra, quam ad successionem in Primatu. Sed attente legenti haec aequivocatio stare non potest; dicitur enim, quod quicumque succedit, quomodocunque succedat, sive de iure divino in prima sententia, sive de iure ecclesiastico in secunda sententia, sive de iure mixto in tertia sententia, quomodocunque succedat, is iuxta Christi ipsius institutionem Primatum Petri in universam Ecclesiam obtinet.

„Itaque iure divino Romanus Pontifex dici debet succedere in Petri Primatu, id quod reapse definitur in canone. Atque in hoc deputatio observavit, quod reapse redactio canonis, uti erat primo, forsitan potuisset praebere aliquod dubium; sed iuxta emendationem ipsius Rñi Patris ablatum fuit illud „iure divino“. Cum itaque et ipse consenserit, ut in canone nihil dicatur, quidquid dicatur in capite, non officit ulli sententiae. Sed ceterum ista sententia: Qui succedit in Episcopatu, ex iure divino succedit in Primatu, non est convertibilis in hanc: ergo qui succedit iure divino in Primatu, etiam succedit iure divino in Episcopatu, in Cathedra; ac proinde nullus scrupulus debet remanere huic rño proponenti.“

Remansit igitur textus, quem iam patet nulli ex tribus illis sententiis oppositum esse.

Rño Episcopo Calvensi tamen in omnibus, quae in relatione exposuit, assentiri non possumus. Altera ex tribus illis sententiis non videtur nobis in Syllabo Pii IX. damnata. Propositio XXXV. Syllabi haec est: „Nihil vetat, alicuius Concilii generalis sententia aut universorum populorum facto Summum Pontificatum ab Romano Episcopo atque Urbe ad alium Episcopum aliamque civitatem transferri.“ In hac propositione Ioannis Nuytz, quae iam damnata erat Literis

Apostolicis „Ad Apostolicae Sedis“, ex quibus ad verbum desumpta est, Concilium generale intelligitur Concilium sine Papa, atque propositio nititur doctrina Richeri plane haeretica, claves Primatus non immediate Petro, sed Ecclesiae traditas esse, ita ut Ecclesia, quum claves Petro et Romanis Pontificibus dederit, eas etiam iis subtrahere et alii tradere possit¹. Qua damnata haeresi certe non damnatur secunda illa sententia, ipsum Summum Pontificem vel Concilium oecumenicum cum Papa Primatum ad aliam sedem transferre posse.

COMMENTATIO IV.

Concilii Florentini de vi ac ratione Primatus definitio in tertium caput Constitutionis primae de Ecclesia recepta.

Concilii Florentini definitio de Primatu recepta iam erat in pristinum schema de Ecclesia. Erat, ut aiebant theologi, „cur ad Florentinam definitionem nominatim appellaretur; nam praeter alias superius significatas rationes sua auctoritate et exemplo quingenti fere Episcopi praeibant, qui anno 1867 ex toto orbe terrarum in Urbe collecti ita ad S^mum D. N. locuti sunt: „Firmum enim menti nostrae est, alteque defixum, quod Patres Florentini in decreto unionis definierunt: Romanum Pontificem Christi Vicarium, totius Ecclesiae caput et omnium christianorum patrem et doctorem existere“². Antea inter decreta de Primatus vi ac ratione exstantia sibi maxime Florentinam formulam commemorandam esse dixerant, „quum praestet gravitate ac definitionum amplitudine, et Graecorum quoque consensione fuerit recepta“³.

Theologis autem placebat, inciso „omnium christianorum patrem et doctorem“ addere „et iudicem supremum“ ex Pii VI. Brevi „Super soliditate“ 28. Nov. 1786, in quo Eybelii liber propterea etiam damnatur, quod „fanaticam esse vocem“ dixit, Romanum Pontificem „vicarium esse Christi, caput Ecclesiae visibile, iudicem supremum fidelium“. Porro ab allatis Florentini decreti verbis excluserunt haec postrema „quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum Conciliorum et in sacris canonibus continetur“; „quoniam ea“, ut aiunt, „cum prioribus non iunguntur uti pars vel obiectum definitionis, sed uti definitionis praecedentis motivum, quod vocant, vel ratio confirmationis. Licet enim, ut notum est, gallicanorum quique iansenianas et regalistarum opiniones sectantur, plures non defuerint, qui verba illa ad praestitutum definitionis obiectum trahentes affirmarent, iisdem plenam Primatus potestatem limitari atque sacris Synodorum canonibus obnoxiam declarari: compertum tamen omnibus est, sententiam istam, quae certis rationum momentis tum criticis, e latina originali lectione, quemad-

¹ Cf. Franzelin, Theses de Ecclesia Christi p. 215 sqq.

² Schema etc. C. V. 614a. b. ³ Ibid. C. V. 613d.

modum etiam de promptis, cum hermeneuticis, iisque partim grammaticis, partim logicis, partim historicis, et partim theologicis, refellitur, reprobata semper fuisse communi iudicio theologorum atque interpretum, per quos verba illa accipienda sunt non de iuridica praecedentium limitatione sive de definitionis obiecto, sed de historica praecedentium confirmatione sive de definitionis ratione, cuiusmodi recurrit in generali Concilio Lateranensi V. de auctoritate Romani Pontificis super Concilia. . . Porro in schematis capite ad Concilii Florentini definitionem, ut par est, appellatur, non vero ad rationem, qua definitio innititur vel confirmatur. Non erat ergo incisum illud afferendum.“¹

Fuerunt autem inter Patres, qui definitionem Florentini Concilii integram atque immutatam recipiendam esse censerent. Quare Patres deputati, quum schema emendarent seu schema Constitutionis primae de Ecclesia elaborarent, verba „et iudicem supremum“ omiserunt et conclusionem „quemadmodum etiam etc.“ addiderunt². De conclusionem hac in ea relatione, quam de toto schemate nomine deputationis habuit, haec animadvertit R^mus Episc. Pictaviensis: „Certe, si in priori proposito schemate aliqua ultima verba omissa fuerant, ideo erat, quia a pluribus in malam partem versa fuerant. Et hac forsitan ratione moti, quingenti Episcopi in alma Urbe ob solemnia saecularia martyrii sanctorum Apostolorum tribus abhinc annis congregati idem oraculum Florentinum in medium protulerunt, quin clausulae illius praetermissione suspicionem ac iniuriam falsificationis aut reprehendendae mutilationis sibi inurendam pertimescerent. Nihilominus, in hocce conciliari decreto libentissime fateor nequaquam subtrahi debuisse hanc ipsam clausulam, eo magis quod iuxta authenticum exemplar a Vaticano Concilio citatum et consecratum nullatenus de praecedentium limitatione, sed imo iuxta genuinum sensum suum de historica praecedentium explicatione et confirmatione cunctis intelligenda patebit.“³

In speciali discussione capitis tertii tamen aliqui Patres sensum formulae restrictivum esse contenderunt. Unus id probari ait Concilii Florentini historia et verbis textus Graeci „καὶ ἐν τῷ ὁρίῳ“. Quare vult addi: „salvis iuribus, quae concessione, consuetudine, concordatibus aut alio aequo titulo quibusdam dioecesium inhaerent“⁴. Alius contra, ne verba perperam sensu restrictivo explicantur, addi vult:

¹ Schema etc. C. V. 613d sq. — Döllinger contendit, lectionem genuinam textus latini non esse „quemadmodum etiam“, sed „quemadmodum et“. V. eius epistolam C. V. 1475 b. c. Eum praeclare refutat Ceconi. V. C. V. 1480 b sqq.

² Ex actis etc. C. V. 1680a. — Schema etc. C. V. 271b. — Relatio etc. C. V. 276b.

³ Relatio etc. C. V. 294d sq. ⁴ Emendationes etc. C. V. 334a.